

אדומה על ידי שני אנשים שכן דין עשייתה של פרה הוא כדין קרבן, ורב יוסף הבין שאין הבדל בין שני אנשים ששוחטים ביחד לשני אנשים ששוחטים אחד אחרי השני.

אמר ליה אביי לרב יוסף: בכל זאת קושית רבא היא קושיא, שכן לאו איתמר עלה [האם לא אמרו על הברייתא הזו]: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: זו הברייתא היא

דברי רבי אלעזר ברבי שמעון פתימתאה (94) א-2

[שהרבה משניות וברייתות סתמו דבריהם לפי דעתו], אבל חכמים אומרים: שנים שוחטים זכה אחד? ומכיון שכך אין לתרץ את המשנה במסכת פרה לפי דעת יחיד (95).

עוד אמר אביי: ולרבי אלעזר ברבי שמעון נמי, לפלוג [גם אפשר לחלק] ולומר שתחילת השחיטה לא מטמאה באופן שלא עברו על ההלכה, ובכגון דשחט חד גברא בשני סודרים שבמצע השחיטה בא חברו ונטל סודרו מראשו ועטפו בסודר אחר דפורר קמא לא מטמא וסודר בתרא מטמא!

ומתרץ אביי קושית רבא: אלא הסיבה

ממשנה זו, לא קשה לי ממנה על רבי יוחנן אלא הא קשיא לי: למאן דאמר: אינה לשחיטה אלא בסוף, לפלוג [יחלק התנא] ברישא של המשנה העוסקת בהכשרא דפרה, ואומרת שכל העסוקים בפרה מטמאים בגדים, ויאמר: שהמתחיל בשחיטה לא מטמא בגדים, ובגון דשחטה בתרי גברי [בשני אנשים], דגברא קמא לא מטמאה וגברא בתרא מטמאה!

אמר רב יוסף לרבא: תרי גברי בחד זיבחה קאמרת?! [אתה רוצה לומר שהמשנה תדבר בשני אנשים ששחטו זבח אחד? !] בר מיניה דההוא [הוצא מדעתך אפשרות זו] לפי שאין לעשות כך, ולא שכיח הדבר שיעשו שלא כדין (92).

דתנינא: "תזבח" מלמד שלא יהו שנים שוחטין זבח אחד. "תזבחהו" מלמד שלא יהא אחד שוחט שני זבחים.

ואמר רב כהנא: תזבחהו כתיב (93).

מברייתא זו למד רב יוסף שאין לשחוט פרה

[תוס' ד"ה תרי].

93. בארנו לעיל כ"ט א.

94. היתה מסורת ביד רבי יוחנן שברייתא זו שנאה רבי אלעזר ברבי שמעון. [רש"י]

95. הקשה הלב אריה: הרי אביי בא להצדיק את קושית רבא, ובאמת הקושיא אינה קושיא, כי אפשר לומר שהמשנה במסכת פרה הולכת כרבי אלעזר ברבי שמעון כמו שיש משניות וברייתות אחרות שסתמו כמותו, ולכן לא רצתה המשנה לדבר על מציאות זו ששנים שחטו! ותירץ,

הקשה ממה שמפורש במשנה שאם נתנבלה הפרה אינה מטמאת לפני שנתנבלה, כי ידע רבי זירא שאליבא דרבי יוחנן אם נעשה קלקול בעצם השחיטה — אין כאן התחלת שחיטה. אלא רבי זירא הקשה מכך שהמשנה לא מחלקת באירע פסול מלאכה בשחיטה בין קודם הפסול לבין אחר הפסול כמו שחלקה באירע פסול בהזאה, ועל זה השיב רבא, שאף אם היה פסול בעבודת הפרה — אין הפרה מטמאת את העוסקים באותה עבודה אף לפני הפסול.

92. כך פירשו התוספות, כי מוכח מהגמרא ששנים ששחטו קרבן — אין הוא נפסל בכך.

מתניב רב אידי בר אבין: כתוב במשנה: והשוחט פסח במועד על חמץ, אם שחטו לשמו — פטור ממלקות, לפי שהקרבן פסול, ואם שחטו שלא לשמו אלא לשם שלמים — חייב כי דינו ליקרב כשלמים.

והוינן בה: טעמא [דוקא] המשנה מחייבת באופן דשחטו שלא לשמו, הא אם שחטו פתמא ולא חשב לשם קרבן מסוים — פטור, שאילו היה חייב — היתה המשנה משמיעה זאת שאפילו בסתמא הוא חייב⁽⁹⁶⁾, ואמאי פטור, והרי פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא?

ואמרינן: שמע מינה: פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ואינו נעשה לשלמים ממילא, ואם שחטו בסתם לא עקר ממנו שם פסח, והוא קרבן פסח שקרב שלא בזמנו ופסול.

ואמר רבי חייא בר גמדי: נזרקה דחית ראייה זו מפני חבורה של אמוראים ואמרו: לעולם, קרבן פסח שבעליו יצאו ידי חובת הקרבת פסח — אינו צריך עקירה ונעשה לשלמים ממילא, והוא כשר אף כששחטו אותו בסתם, והכא במאי עסקינן בפסח שאפשר להקריבו כקרבן פסח כגון שהיו בעלים טמאי מתים בארבעה עשר בניסן דנרחין לפסח שני, דקרבן זה פתמא לשמו קאי כיון שהוא יכול להקרב כקרבן פסח, והאי הוא דבעי עקירה, הא אחר לא בעי עקירה.

שהתנא לא חילק בין תחילת השחיטה לסופה הוא משום דבפסולא דפרה קא מיירי ובא להורות שהפרה מטמאה רק כל זמן שהיא כשרה, אבל כשנעשית בהכשרה לא קא מיירי ולא בא להורות ממתי מתחילה העבודה שמתמאה שהיא מסוף השחיטה לדעת ריש לקיש.

עתה הגמרא מביאה קושיא על ריש לקיש ממשנה במסכת פסחים והסוגיא שנאמרה עליה. נבאר כמה מיסודות הסוגיא.

א. השוחט קרבן פסח כשיש חמץ ברשותו — עובר בלא תעשה שנאמר "לא תשחט על חמץ דם זבחי" [שמות ל"ד כ"ה].

ב. לדעת רבי שמעון — כל שבעת ימי הפסח נוהג לאו זה בשאר קרבנות שאדם שוחט ולא בקרבן פסח, מפני שקרבן פסח הוא פסול כשמקריבים אותו שלא בזמנו בארבעה עשר, וכל השוחט קרבן פסול אינו עובר בלאו.

ג. ישנה הלכה שקרבן פסח שלא הוקרב בזמנו מאיזו סיבה, כגון שנאבד בארבעה עשר ואחר כך נמצא — דינו ליקרב כקרבן שלמים. ישנו דיון בגמרא האם הוא נעשה לקרבן שלמים מאליו, או שהוא נעשה לשלמים על ידי עקירה שיקריבו אותו לשם שלמים.

דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון.

96. התוספות מקשים: איך אפשר לדייק מהסיפא, הרי מהרישא יש לדייק הפוך ולומר שדוקא בשחטו לשמו הוא פטור אבל בשחטו

שקושיית רבא היא מאחר שיש חולקים על רבי אלעזר ברבי שמעון, ולדעתם שכיח הדבר ששנים ישחטו את הפרה, ולא היתה המשנה נמנעת מדבר על מקרה זה כי אף לרבי אלעזר ברבי שמעון הפרה כשרה, ואין המשנה סותמת

נחי דאידיחי ליה מהקרבת פסח שני, מדמי פסח מי אידיחי? הרי אפשר לפדות אותו (97) ולהשתמש בדמים (98) לקרבן פסח שני, וכיון שכך עדיין סתמו לפסח הוא עומד ולא לשלמים, והוא קרבן פסח שהקריבוהו שלא בזמנו.

מוסיף אביי: וכי תימא [ואם תאמר] שאי אפשר לפדות את הקרבן אחרי שהתחילו לשוחטו מפני שקדשים לא נפדים בלי העמדה והערכה, שנאמר "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה" [ויקרא כ"ז יא"ב] וקרבן זה שבעי העמדה והערכה אם היו רוצים לפדותו — לא יכול לעמוד על רגליו אחרי שחיטה.

אומר אביי: אין הדבר כן והתנן שאפשר לקיים דין העמדה והערכה אחרי השחיטה, שכן כתוב: שחט בה בבהמה שנים או רוב

ומקשינן אדריש לקיש: אי אמרת בשלמא, ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ויכול לחול שם פסול על תחילת השחיטה, הרי שקרבן זה איפסיל ליה מתחילת שחיטה שאז עדיין עמד לקרבן פסח, וללא עקירה הוא פסח שנשחט שלא בזמנו. אלא אי אמרת: אינה לשחיטה אלא בסוף, כיון דשחט ביה פורתא [כאשר הוא שחט קצת] באופן שאם יפסיק את השחיטה — תטרף הבהמה, כבר אידיחי ליה הקרבן מפסח שני, ואז הוא נעשה שלמים ממילא לפי מה שאמרו החבורה, ואידיך [המשך השחיטה] כי קא שחיט — שלמים קא שחיט, ובסוף השחיטה אין כל פסול!

אמר ליה אביי: אין זו קושיא, כי באמת הקרבן נשאר קרבן פסח גם בסוף השחיטה מאחר שלא נעקר ממנו שם פסח במפורש, ואף שאינו ראוי יותר להקרבה מכל מקום

סתמא — חייב!

לכן גורסים התוספות בגמרא כך: והוינן בה: לשמו אמאי פטור? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא!

ומפרשים התוספות: כיון שהפסח נהפך לשלמים, נמצא שהקריב שלמים לשם פסח, ובשלמים מחשבת שלא לשמה אינה פוסלת, וכיון שהקרבן כשר מדוע הוא פטור!

97. כתב רש"י: "ראוי הוא לימכר קודם גמר שחיטה ולצאת לחולין, שאין לך מום קבוע גדול מזה" כוונת רש"י, שאילו היה בו רק פסול זה דפסח שנשחט שלא בזמנו — לא היה אפשר לפדותו, כי רק קרבן שנפל בו מום אפשר לפדותו, אלא שיש בו מום שתחילת השחיטה היא מום.

יש מחלוקת ראשונים אם קדשים שאדם הטיל

בהם מום, ולא נפל המום מעצמו, אסורים מדאורייתא או מדרבנן.

לדעת התוספות, אין בהם איסור דאורייתא, אלא איסור דרבנן משום קנס. [תוס' בכורות ל"ד א ד"ה מ].

והרמב"ם פסק, שהאוכל קדשים שהטילו בהם מום לוקה משום לאו דלא תאכל כל תועבה.

וכתב הנצי"ב, שלפי הרמב"ם אין לפרש שהשחיטה עצמה היא המום שבגללו אפשר לפדות, כיון שהמום נעשה בידי אדם ואי אפשר להתיר איסור דאורייתא, אלא שכוונת הגמרא שכאשר התחיל לשחוט עדיין לא נדחה קרבן מפסח, כי אפשר שיפול בו מום מעצמו, ואז יהיה אפשר לפדותו. [העמק שאלה שאילתא ו' אות ה'].
98. כתבו התוספות, שהאפשרות לפדות מותנית

שנים, ועדיין היא מפרכסת, הרי היא כחיה לכל דבריה ואפשר להעמיד אותה (99).

הגמרא עוברת לסוגיא אחרת בדיני שחיטה (100).

אמר רב יהודה אמר רב: השוהט בשנים ושלישה מקומות, שהתחיל לשחוט במקום אחד ולא שחט שם את רוב הסימנים, והלך ושחט במקום אחר הכשר לשחיטה באורכם של הסימנים, ושם שחט את רוב הסימנים (101), הדין הוא ששחיטתו כשרה אם לא שהה באמצע (102).

הוסיף רב יהודה: **כי אמריתה קמיה דשמואל** [כשאמרתי את דברי רב לשמואל] חלק עליו ואמר לי ששחיטה זו — פסולה, כי בעיני שחיטה מפורעת [שחיטה מגולה] וניכרת. וכאשר השוחט שוחט בכמה מקומות החתך לא נראה בבירור לעין הרואה (103), **ולכא** בזה שחיטה ניכרת.

ואף רבי שמעון בן לקיש סבר: בעיני שחיטה מפורעת. דאמר רבי שמעון בן לקיש: מניין לשחיטה שהיא מפורעת? שנאמר "חץ שחוט לשונם מרמה דבר" [ירמיה ט' ז'] הרי שהשחיטה דומה למעשה של חץ שהוא פוגע במקום אחד בלבד.

בכך שתהיה הבהמה מותרת באכילה, על ידי זה שיוציאו אותה מחוץ לעזרה לפני סוף השחיטה, ואז לא יחול על הבהמה איסור חולין בעזרה לפי ריש לקיש דאמר אין שחיטה אלא לבסוף.

99. לדעת התוספות, אי אפשר לקיים דין העמדה והערכה אחר ששחט את שני הסימנים אלא בבהמה טמאה, אבל בהמה טהורה שהותרה לאכילה על ידי השחיטה נחשבת כמתה ואי אפשר לפדותה. כוונת הגמרא כאן שאפשר לפדות את הבהמה לפני גמר השחיטה, והגמרא מביאה ראיה לכך שלפעמים אפשר לפדות אפילו אחרי השחיטה כל זמן שהבהמה מפרכסת. [תוספות חולין פ"ד א ד"ה בעינין].
ויש ראשונים החולקים על התוספות. [עיין שם ברשב"א].

100. ברי"ף וברא"ש כתובה לפני גמרא זו חלק מהמשנה הבאה, סוגיא זו מתייחסת לדברי חלק זה של המשנה.

101. אם שחט בתחילה את רוב הסימנים, ואחר כך שחט במקום אחר מיעוט סימנים, אז

השחיטה כשרה אף לחולקים על רב, מכיון שכאשר שחט את הרוב כבר הותרה הבהמה, ויותר לא נפסלת השחיטה. [רא"ש סי' ד' וכן משמע מתוס' ד"ה השוחט].

102. בהגהות שיטה מקובצת כתב: "כגון שלא שהה שיעור שהיה בין חתיכה לשחיטה. כן מצאתי בגליון רש"י כתב יד ישן".
ועיין ש"ך סי' כא ס"ק ג.

103. תוספות מסבירים בדעת רש"י, שבכל שחיטה מתרחב החתך מצדי הסכין מכאן ומכאן והשחיטה נראית, אבל כשיש כמה חתכים לא מתרחב מקום החתך.

פירוש אחר בכל הסוגיא מביאים התוספות בשם השאלות. רב ושמואל לא נחלקו באופן שהחתכים מקבילים בעובי הסימנים כמו שזה לדעת רש"י, באופן זה אם יש רוב באחד החתכים — השחיטה כשרה לדברי הכל, ואם אין רוב באחד מהם — השחיטה פסולה לדברי הכל. רב ושמואל נחלקו באופן שהשוחט שחט מיעוט מצד הצואר ומיעוט מצד העורף, או מיעוט מצד ימין ומיעוט מצד שמאל, לדעת רב

שאחד מחזיק את הסכין קרוב לראש הבהמה ואחד מחזיקו קרוב לחזה והשחיטה היא באלכסון (105).

אמר ליה רבי אבא לרבי ירמיה: אי הכי שכך הוא פירוש המשנה, היינו דתני עלה [מה שכתוב בכרייתא בהסבר המשנה]: אין חוששין שמא יטרפו שני השוחטים זה על זה.

אי אמרת בשלמא שהמשנה עוסקת בשתי סכינים ושני בני אדם שוחטים בהם, שפיר [מובנים דברי הכרייתא] וכוונתה: מהו דתימא, ליחוש דלמא סמכי אהדדי, והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא (106) [היה מקום לומר שיש לחשוש

מתניב רבי אלעזר מהמשנה על שמואל וריש לקיש: שנים אוחזין בסכין ושוחטין בהמה אחת, אפילו אם אחד שחט מלמעלה ואחד שחט מלמטה — שחיטתו כשרה. משמע מהמשנה שהשנים שוחטים בשתי סכינים, ואחד שחט לצד הראש למעלה ואחד שחט לצד החזה למטה.

ומקשה רבי אלעזר: אמאי שחיטתו כשרה לפי שמואל וריש לקיש, והא ליכא שחיטה מפורעת! (104)

אמר ליה רבי ירמיה: לדעת שמואל משנתנו מדברת בסכין אחד והשחיטה מפורעת, ושני בני אדם אוחזים בו ושוחטים, ופירוש הכתוב במשנה "אחד למעלה ואחד למטה" הוא

המשנה שהשחיטה כשרה על ידי צירוף מעשי שני השוחטים. [תוספות ד"ה מתיב].

105. כך מפרש רש"י.

והרמב"ם כתב: "שנים שאחזו בסכין, אפילו אחד מצד זה ושני מצד אחר כנגדו ושחטו — שחיטתן כשרה" [פ"ב מהלכות שחיטה ה"י]. ונראה מדבריו, שאין הוא מפרש "אחד למעלה ואחד למטה" כמו שמפרש רש"י, אלא הרמב"ם מפרש שאחד אוחז בקתא והשני אוחז בראש הסכין [רש"ש].

106. כך היא גירסתנו בגמרא. משמע מגרסא זו, שצריך אחד מהשוחטים לשחוט רוב אליבא דרב, כדעת רש"י, ולא כדעת השאילתות שהבאנו בהערה 103, שלדעתו אליבא דרב שתי השחיטות מצטרפות לרוב.

והתוספות גורסים: "דלמא סמכי אהדדי ולא עבדי רובא".

וכתבו תוספות, שלפי רש"י יש לפרש שהחשש הוא שכל אחד מהם לא ישחוט רוב,

המיעוטים מצטרפים לרוב ואפילו אם הם לא מכוונים אחד כנגד השני אלא אחד קרוב לראש ואחד קרוב לחזה, ולדעת שמואל אין הם מצטרפים. [תוס' ד"ה השוחט].

ועיין בספר שיחת חולין ציור ב 22 וציור ב 23.

104. בהערה הקודמת הבאנו את מחלוקת רש"י והשאילתות ביסוד הבנת הסוגיא.

לפי רש"י, קושיית רבי אלעזר מובנת שאפילו אם כל אחד משני השוחטים שחט את רוב הסימנים, השחיטה פסולה לשמואל וריש לקיש, כיון שבשעה שהאחד גמר את השחיטה כבר שחט השני את המיעוט, ואין השחיטה מפורעת. אמנם לדעת השאילתות, אם אחד מהם שחט את רוב הסימנים — השחיטה כשרה אף לשמואל וריש לקיש, ולדעתם המיעוטים לא מצטרפים, ואם כן אפשר לומר שהמשנה מדברת כשאחד מהשוחטים שחט את הרוב, ולא קשה ממנה על שמואל וריש לקיש!

וכתבו תוספות, שהקושיא היא מפני שמשמע

ולכאורה מדובר שעשה שני חתכים, בשני מקומות, אחד למעלה לצד הראש, ואחד למטה לצד החזה.

ומקשה רב אבין: אמאי השחיטה כשרה? והא ליכא שחיטה מפורעת!

הוא מותיב לה, והוא מפרק לה: לא מדובר בשני חתכים בשני מקומות, אלא בשחיטה העשויה כקולמוס, דהיינו שהתחיל לשחוט את הקנה למעלה, ושיפע וכיוון את הסכין כלפי מטה, ובמקום שנגמרה שחיטת הקנה שם התחילה שחיטת הוושט, וכיוצא בזה מדובר בשוחט מלמטה למעלה.

ומייתינן עובדא: החוה תורא דאישחט בשנים ושלשה מקומות. על רב יצחק בר שמואל בר מרתא שקל משופרי שופרי [לקח מבשרו חלק טוב ביותר].

אמר ליה רבי זירא: במעשה זה למדתנו רבינו משנתנו מדברת בשני סבינין (108) ושני בני אדם, ובכל זאת היא מכשירה את

שכל אחד לא ישחוט את רוב הסימנים כי יסמוך על חבירו שישחוט כדין], והשוחט שלא שוחט את רוב הסימנים לא ממית את הבהמה אלא עושה אותה לטריפה, קא משמע לן, דאין חוששין לכך (107).

אלא אי אמרת שהמשנה מדברת בסכין אחת ושני בני אדם השוחטים בה, קשה האי לישנא "אין חוששים שמא יטרפו זה על זה", הרי אין מקום לחשוש שלא ישחטו את רוב שני הסימנים, וכל מה שהיה מקום לחשוש הוא שמתוך ששנים דוחקים סכין על הצואר הם יתזו את הראש בבת אחת, ואם כן שמא ידרוסו זה על זה, מיבעי ליה לתנא של הברייתא להגיד.

אמר ליה רבי אבין: באמת תני בכרייתא: אין חוששין שמא ידרוסו זה על זה.

מתלב רב אבין מברייתא על שמואל: שחט את הוושט למטה, ואת הקנה למעלה ממקום שחיטת הוושט. או ששחט את הוושט למעלה, ואת הקנה למטה ממנו, שחיטתו כשרה.

את הדבר. אמנם לדעת רוב הראשונים צריך לבדוק אם נשחטו רוב הסימנים, ולדעתם צריך לפרש, שהברייתא אומרת שאין לחוש בשחיטה שלא תהיה כראוי ויהיה בה משום "בל תשחית", אבל לחשש איסור אכילה לא היה מקום לחשוש. [שאלתא קכ"ד אות י"ד].

108. תוספות מביאים גירסא אחרת, "למדתנו רבינו משנתנו בסכין אחד ושני בני אדם"! לפי גירסא זו, הקשה רבי זירא על רב יצחק בר שמואל איך הוא אוכל, הלוא הוא בעצמו פירש את המשנה כשמואל וריש לקיש! ומכל מקום רב יצחק בר שמואל לא חש לדברי רבי זירא

ולפי השאלות החשש הוא שבין שניהם לא יעשו רוב. [תוס' ד"ה דלמא].

107. יש לעיין, מה כל החשש, הרי אפילו אם לא ישחטו את הרוב יודע הדבר, שהרי צריך לבדוק את הסימנים כמו שאמרו בפרק ראשון ט' א "אמר רב יהודה אמר שמואל: הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה!"

כתב הנצי"ב, שלדעת בה"ג אין צריך לבדוק אם נשחטו רוב הסימנים, אלא צריך לבדוק רק אם הסימנים לא היו עקורים, ומכיון שלא רגילים בכל שחיטה לבדוק אם נשחטו רוב הסימנים, היה מקום לחשש שלא ישחטו רוב ולא יבדקו